

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

اباعبدالله الحسین(ع) از انظار ملل

استاد بزرگوار: داریوش بابائیانف ۳۳

علی کمائی^۱، امیر مسعود فاضلی^۲، احمدرضا محمد موسائی^۳

^۱ رامهرمز، sdcongress@allenking2004@gmail.com

^۲ اهواز، sdcongress@mawdkharzmy@gmail.com

^۳ رامهرمز sdcongress@aleenkemaie2004@gmail.com

چکیده:

امام حسین(ع) با عمل تاریخی خود تونست دیدگاه مردم و به خصوص اندیشمندان و علمای جهان را به خود خیره کند. این دانشمندان سیره کامل ایشان را به خصوص در بین اهل بیت مورد نقد و بررسی قرار دادند. آنان دریافتند که با شخصیتی بس عظیم مواجهند؛ این شخصیت توانست فکر و عقیده این افراد را بازتر کرده و یا تغییر دهد با اینکه ایشان در بخشی از جهان اسلام مورد کم توجهی قرار گرفته اند اما نه تنها اندیشمندان اسلامی بلکه اندیشمندان غربی و سایر ادیان به ایشان ارج به خصوصی نهاده اند.

ما در این مقاله سعی داریم بخشی از نظرات اندیشمندان بزرگ جهان را درباره ایشان بیاوریم. شاید دید غالب نسبت به سیدالشهدا ارتقا داده و ایشان را از شخصیتی مخصوص اسلام یا تشیع به تمام جهان معرفی کنیم.

واژه های کلیدی: امام حسین(ع)، دانشمندان، غرب، ملل

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین‌المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

مقدمه:

دشمنت کشت ولی نور تو خاموش نگشت

آری آن جلوه که فانی نشود نور خداست

صدها سال پیش در سرزمینی تفتیده و خشک حادثه ای رخ داد که بعدها نام عاشورا گرفت و با همین عنوان قدم به عرصه تاریخ نهاد و سرانجام با دل‌های آزادگان عالم پیوندی جاودانه یافت. تأثیر قیام سرور آزادگان جهان به قدری ژرف و گسترده است که گذشت زمان نه تنها آن را به بایگانی تاریخ نسپرد بلکه صاحبان اندیشه و پویندگان راه حقیقت بیشتر به عظمت آن پی برده و تأثیر آن قیام را حتی در خارج از جهان اسلام مورد توجه قرار داده اند. ایضا امام حسین(ع) شخصیتی محدود به یک مذهب و یا یک عده خاص نیست، بلکه عظمت فداکاری های ایشان درسی به تاریخ داده است که حتی مذاهب دیگر نتوانسته اند خاموش بمانند و دانشمندان غیر مسلمان سخن های بسیاری در وصف ایشان آورده‌اند، سیره ایشان به خصوص حماسه کربلا توانست گزاره های تازه ای درباره اسلام در جهان اندیشمندان به وجود آورد.

گزاره هایی چون عدالت، مبارزه علیه باطل به خصوص حاکمیت ظلم و مبارزه با پرورش فرهنگ پلید در جامعه و دعوت به شیوه صحیح زیستن و حاکمیت خدا بر جامعه و....

مهم ترین بُعد زندگی ایشان مبارزه تا پای جان خود و عزیزان و هرگونه هزینه در راه هدف الهی و فردی بود، که عظمت این سیره چشم ها را خیره کرد.

مبارزه ای که فلاسفه جز حقیقت و الهیات را شامل نمی شد...

۱_ نظرات دانشمندان

۱_ امام خمینی (ره):

امام خمینی (ره) می فرماید: «انقلاب اسلامی ایران، پرتویی از عاشورا و انقلاب عظیم الهی آن است. کربلا کاخ ستمگری را با خون درهم کوبید و کربلای ما کاخ سلطنت شیطانی را فرو ریخت. کربلا را زنده نگه دارید و نام مبارک حضرت سیدالشهدا را زنده نگه دارید که با زنده بودن او اسلام زنده نگه داشته می شود. مسأله کربلا که خودش در رأس مسائل سیاسی هست، باید زنده بماند. ملت بزرگ ما باید خاطره عاشورا را با موازین اسلامی، هر چه شکوه‌مندتر حفظ نماید».

۲_ ماهاتما گاندی (رهبر استقلال هند):

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

من زندگی امام حسین، آن شهید بزرگ اسلام را به دقت خوانده ام و توجه کافی به صفحات کربلا نموده ام و بر من روشن شده است که اگر هندوستان بخواهد یک کشور پیروز گردد، بایستی از سرمشق امام حسین پیروی کند

۳_ بر و کلمان، کارل خاورشناس و محقق آلمانی

شهادت حسین (ع) علاوه بر نتایج و اثرات سیاسی، موجب تحکیم و اشاعه مذهب شیعه گردید و این مذهب مرکز و مظهر تمایلات ضد عرب شد .

۴_ ابن ابی الحدید معتزلی؛ دانشمند نامدار اهل سنت، می نویسد:

سالار پرشکوه شکستناپذیران روزگار و قهرمان کسانی که در برابر ذلت و تحقیر سر فرود نیاورده، و به عصرها و نسلها درس جوانمردی و شرافت و مرگ پر افتخار را زیر سایه شمشیرهای آخته داد، و آن را بر سازش با بیداد و فریب برگزید، پدر یکتاپرستان گیتی، حسین (علیه السلام)، فرزند رشید علی (علیه السلام) است. استبدادگران اموی به آن شخصیت تسخیرناپذیر و یارانش امان دادند، اما او بدان دلیل که نمیخواست در برابر ذلت و بیداد سر خم کند، و نیز بیم آن داشت که اگر با پذیرش امان نامه کشته هم نشود، ذلت بر او و دیگر آزادمنشان رهرو راهش از سوی عبید و دیگر خودکامگان سیاهکار و حقیر تحمیل گردد، مرگ پر عزت و افتخار را بر زندگی ذلیلانه برگزید

۵_ توندول، بورشو تامداس

شهادت حسین (ع) از همان زمان که طفلی بیش نبودم، در من تاثیر عمیق و حزن آوری می بخشید . من اهمیت بر پاداشتن این خاطره بزرگ تاریخی را می دانم . این فداکاری های عالم از قبیل شهادت امام حسین (ع) سطح بشریت را ارتقاء بخشیده است و خاطره ی آن شایسته است همیشه بماند و یادآوری شود .

۶_ توین بی، ارنولد، جوزف فیلسوف و مورخ انگلیسی

معاویه یکی از قریشی های مقتدر نسل خودش بود . حضرت علی (ع) نتوانست با ریاکاری های سیاسی او مقابله کند لذا او و پسرش حسین (ع) نوه پیامبر مظلومانه به شهادت رسیدند.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۷_ جوزف، رینو متشرق فرانسوی و مؤلف کتاب اسلام و مسلمین

شیعه دین خود را با شمشیر پیش نبرده، بلکه با نیروی تبلیغ و دعوت پیشرفت کرده و اهتمام آنها به برگزاری مراسم سوگواری موجب شده که تقریباً دو ثلث مسلمانان و بلکه جماعت از هند و مجوس و سایر مذاهب نیز با آنان در عزای حسین (ع) شرکت کنند.

۸_ زیدان، جرجی نویسنده مسیحی لبنانی

پس از رحلت پیامبر . . . حب جاه و مال بر فضایل اخلاقی، فایق آمد و افکار و آرای آل علی (ع) در میان چنان مردمی بی اثر ماند . چنانکه مردم کوفه به خاطر جاه و مال بیعتی را که با حسین بن علی (ع) کرده بودند، در هم شکستند و به این نیز اکتفا نکرده، او را کشتند.

۹_ طوماس، مان متفکر آلمانی

اگر بین فداکاری مسیح و حسین (ع) مقایسه شود، حتماً فداکاری حسین پر مغزتر و با ارزش تر جلوه خواهد نمود . زیرا مسیح روزی که آماده برای فدا شدن گردید زن و فرزند نداشت و در فکر آنان نبوده که بعد از او به چه سرنوشتی دچار خواهند آمد . امام حسین (ع) زن و فرزند داشت و بعضی از آنها کودک خردسال بودند و احتیاج به پدر داشتند.

۱۰_ فریشلر، کورت مورخ بزرگ آلمانی

امام حسین (ع) در فداکاری قدم را از حدود فدا کردن خود برتر نهاد و فرزندانش را هم فدا کرد . . . تصمیم ثابت حسین (ع) برای فداکاری مطلق نه ناشی از لجاجت بود نه معلول هوی و هوس و او با پیروی از عقل، مصمم شده بود که به طور کامل فداکاری کند تا این که مجبور نشود بر خلاف پر نسیب (عقیده، آرمان والا) خود به وسیله سازش کاری با یزید بن معاویه و زندگی ادامه دهد. می دانیم که حسین (ع) خود را برای کشته شدن آماده کرده بود و او که عزم داشت خویش را فدا نماید، چرا توقف نکرد تا به قتلش برسانند و چرا دایم اسب می تاخت و شمشیر می انداخت . . . حسین (ع) دست روی دست گذاشتن و توقف برای کشته شدن را دور از مردانگی و جهاد در راه پر نسیب خود می دانست در نظر حسین (ع) در همانجا توقف کردن و گردن بر فضا دادن، تا این که دیگران نزدیک شوند . تا او را به قتل برسانند . خودکشی محسوب می شود، یک مرد دلیر و با ایمان خودکشی نمی کند

۱۱_ گبن، مسیو

فاجعه کربلا و مصیبتی که بر حسین بن علی (ع) وارد شده، بعد از قرن ها متمادی و اقالیم خیلی دور دست حس شفقت و همدردی خون سردترین و دل سخت ترین خواننده را تحریک نموده و منقلبش می سازد.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۱۲_ مادام، انگلیسی از نویسندگان دائرة المعارف قرن نوزدهم فرانسه

بزرگ ترین دلیل بر اثبات مظلومیت امام حسین (ع) مسلمان ها قربانی دادن بچه شیر خواره اش بود که در هیچ تاریخی سابقه ندارد بچه شیرخواری را برای طلب آب (بی قیمت و قد) بیاورند و آن قوم دغا عوض دادن آب، او را طعمه تیر جفا قرار دادند . این عمل دشمن اثبات مظلومیت حسین (ع) را نمود و به همین نیروی مظلومیت بساط عزت خاندان مقتدر بنی امیه را برچید و رسوای عالیشان نمود . در اثر جانبازی های او و اهل بیت بزرگش دین محمد صلی الله علیه وآله حیات نوینی بخود گرفت.

۱۳_ دیدگاه مسیو ماریبن

مسیو ماریبن - دانشمند و محقق آلمانی - درباره امام حسین (علیه السلام) و قیام جاودانه اش، هم چنین علل قیام آن حضرت (علیه السلام) و نتایج آن به طور مفصل سخن رانده است که خلاصه آن چنین است:

«حسین بن علی (علیه السلام) - نوه محمد (صلی الله علیه وآله وسلم)، که از دختر محبوبش فاطمه (سلام الله علیها) متولد شده تنها کسی است که در چهارده قرن پیش در برابر حکومت جور و ظلم قد علم کرد. در فرزند علی (علیه السلام)، همه اخلاق و صفاتی که در دوران حکومت عرب پسندیده و قابل احترام بود، مشاهده می شد. حسین (علیه السلام) شجاعت و دلاوری را از پدر خود به ارث برده بود و به احکام و دستورات اسلام تسلطی کامل داشت...»

موضوعی را که نمی توان نادیده گرفت این است که حسین (علیه السلام) اولین شخص سیاستمداری بود که تا به امروز، احدی سیاستی به مؤثری سیاست او اتخاذ نکرده است. زمانی که بنی امیه - دشمن کینه توز اسلام - در مقام هتک حرمت به اسلام برآمدند، حسین (علیه السلام) سکوت را جایز ندانسته، به طور جدی و علنی علیه بنی امیه و حکومت وقت قیام کرد و آل ابی سفیان و یزیدیان را به رسوایی و نابودی کشانید. او علناً و آشکاراً می گفت: من در راه حق و جهت امر به معروف قیام خواهم کرد و کمترین تردیدی ندارم که در این راه کشته خواهم شد. من قیام خواهم کرد اگرچه جان خود و عزیزانم را در این راه از دست بدهم. او به گفته اش عمل کرد؛ عملی که هیچ گاه در دنیا سابقه نداشته و نخواهد داشت که شرحش از حد ایجاز ما خارج است.

تاریخ عاشورا کاملاً نشان می دهد که هیچ یک از شهیدان کربلا عمداً خود را به کشتن نداده اند؛ بلکه هر یک از کشته شدگان مورد هجوم و تاخت و تاز سپاه دشمن قرار گرفته، مظلومانه از پای درآمده اند و هریک از این شهدا به اندازه مظلومیتشان بر عظمت و بزرگی اسلام افزوده اند؛ ولی شهادت حسین (علیه السلام) از همه مهم تر و از روی دانش و بصیرت و سیاست انجام گرفت و این شهادت و شهامت در تاریخ بشریت نظیر نداشته است..... چندی نگذشت که حکومت ظلم و جور معاویه و جانشینان او از میان رفت و در کمتر از یک قرن، قدرت از بنی امیه سلب گردید. خارج شدن قدرت از دست بنی امیه به گونه ای انجام شد که امروز نام و نشانی از آنان نمودار نیست و اگر در متن کتاب های تاریخی نامی از این قوم ذکر شده در تعقیب آن هزاران نفرین و ناسزا نوشته شده و این نیست مگر به واسطه قیام حسین (علیه السلام) و باران باوفای او.»

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۱۴_ دیدگاه گیون

این مورخ مشهور نیز می نویسد: «در طی قرون گذشته و در سرزمین های مختلف، بشریت صحنه های حزن آوری به عظمت قیام حسینی که موجب بیداری قلب خونسردترین خوانندگان خواهد شد، به خود ندیده است».

۱۵_ العییدی (مفتی موصل)

فاجعه کربلا در تاریخ بشر نادره ای است، هم چنان که مسیبین آن نیز نادره اند... حسین بن علی (ع) سنت دفاع از حق مظلوم و مصالح عموم را بنا بر فرمان خداوند در قرآن به زبان پیمبر اکرم (ص) وظیفه خویش دید و از اقدام به آن تسامحی نورزید. هستی خود را در آن قربانگاه بزرگ فدا کرد و بدین سبب نزد پروردگار، "سرور شهیدان" محسوب شد و در تاریخ ایام، "پیشوای اصلاح طلبان" به شمار رفت؛ آری، به آن چه خواسته بود و بلکه برتر از آن، کامیاب گردید

۱۶_ جستیس آ. راسل، شاعر انگلیسی:

«... آنها دهان مبارک امام را با شلاقهای خود نواختند. ای بدنی که زیر پای ستوران قرار گرفتی، این همان بدن پاکی است که بینندگان را مسحور می کرد. خونی که از رگهای مبارک ریخته و خشک شده معجونی آسمانی است که تاکنون هیچ چیزی با چنین رنگ الهی، رنگ نشده است. ای زمین برهنه و بایر کربلا که در روی تو نه علفی است و نه چمنی، برای ابد آهنگ حزن و آه تو بر تو پوشیده باد، چون که در سرزمین تو بدن پاره مقدس پسر فاطمه (س) افتاده است که روح خویش را به خدا تقدیم نمود.»

۱۷_ بار تولومو:

وی به مسئله ای تازه در تاریخ اشاره می کند که از ارتباط ایرانیان با امام حسین (ع) حکایت دارد و آن این که نماینده امام حسین (ع) در پنج فرسخی کوفه در محلی به نام «سلوجی» برای ایرانیان به زبان فارسی سخنرانی و حکومت یزید را برای آنها افشا کرد: «... از روزی که یزید به جای پدر در دمشق نشست، فسق و فجور در دستگاه علنی شد... درآمد بیت المال فقط صرف پرداخت مستمری کسانی گردید که می توانند وسایل فسق و فجور یزید را فراهم کنند. زنها بیوه و یتیمانی که شوهر و پدرشان در جنگ کشته شده اند، در بلاد گدایی می کنند و هیچ کس به فکر تأمین زندگی آنها نیست. احترام خانواده نبوت رفته... امام حسین (ع) مشاهده می نماید حکومت ظلم و فساد بزودی اسلام را از بین خواهد برد؛ از این رو تصمیم گرفت برای نجات اسلام از ظلم و ستم، اقدام کند.»

۱۸_ ویل دورانت:

«شیعیان در کربلا در جایی که امام حسین (ع) به قتل رسیده، به یادگار وی زیارتگاه بزرگی ساخته اند و هنوز هم هر ساله حادثه غم انگیز قتل وی را نمایش می دهند و عزاداری می کنند و از یادگار علی و دو فرزندش حسن و حسین (ع) تجلیل به عمل می آورند.»

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۱۹_ سلیمان کتانی

از دیدگاه این نویسنده، هنوز هم صدای خونخواهی حسین پس از قرن ها به گوش می رسد: «ای معاویه... پسرت یزید با حسین بنای خشونت و بی رحمی را گذاشت، سرش را برید و به عنوان هدیه شیرینی به خواهرش زینب داد تا به کربلا بیاید و فریاد شیون از نای شیعه و طرفدارانش بر آید که هنوز هم به خونخواهی حسین بلند است.»

۲۰_ محمد ژغلول پاشا (در مصر، در تکیه ایرانیان):

حسین(ع) در این کار به واجب دینی و سیاسی خود قیام کرده و این گونه مجالس عزاداری، روح شهادت را در مردم پرورش می دهد و مایه قوت اراده آنها در راه حق و حقیقت می گردد.

۲۱_ انگری، کابریل

به عوض اینکه واقعه کربلا، موجب ترس طرفداران حسین (ع) و علی (ع) شود، شجاعت شیعیان را برانگیخت و آنان را به گرفتن انتقام تهییج کرد .

۲۲_ محمد علی جناح (قاید اعظم پاکستان):

هیچ نمونه ای از شجاعت، بهتر از آن که امام حسین از لحاظ فداکاری و تهور نشان داد در عالم پیدا نمی شود. به عقیده من تمام مسلمین باید از سرمشق این شهیدی که خود را در سرزمین عراق قربان کرد پیروی نمایند.

۲۳_ چارلز دیکنز (نویسنده معروف انگلیسی):

اگر منظور امام حسین جنگ در راه خواسته های دنیایی بود، من نمی فهمم چرا خواهران و زنان و اطفالش به همراه او بودند؟ پس عقل چنین حکم می نماید که او فقط به خاطر اسلام، فداکاری خویش را انجام داد.

۲۴_ توماس کارلایل (فیلسوف و مورخ انگلیسی):

بهترین درسی که از تراژدی کربلا می گیریم، این است که حسین و یارانش ایمان استوار به خدا داشتند؛ آنان با عمل خود روشن کردند که تفوق عددی در جایی که حق با باطل روبرو می شود اهمیت ندارد و پیروزی حسین با وجود اقلیتی که داشت، باعث شگفتی من است.

۲۵_ ادوارد براون (مستشرق معروف انگلیسی):

آیا قلبی پیدا می شود که وقتی درباره کربلا سخن می شنود، آغشته با حزن و درد نگردد؟! حتی غیر مسلمانان نیز نمی توانند پاکی روحی را که در این جنگ اسلامی در تحت لوای آن انجام گرفت انکار کنند.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۲۶_ فردریک جمس:

درس امام حسین و هر قهرمان شهید دیگری این است که در دنیا اصول ابدی عدالت و ترحم و محبت وجود دارد که تغییرناپذیرند و هم چنین می‌رساند که هر گاه کسی برای این صفات مقاومت کند و بشر در راه آن پافشاری نماید، آن اصول همیشه در دنیا باقی و پایدار خواهد ماند.

۲۷_ ل. م. بوید:

در طی قرون، افراد بشر همیشه جرأت و پردلی و عظمت روح، بزرگی قلب و شهامت روانی را دوست داشته اند و در همین هاست که آزادی و عدالت هرگز به نیروی ظلم و فساد تسلیم نمی‌شود. این بود شهامت و این بود عظمت امام حسین و من مسرورم که با کسانی که این فداکاری عظیم را از جان و دل ثنا می‌گویند شرکت کرده ام، هر چند که ۱۳۰۰ سال از تاریخ آن گذشته است.

۲۸_ واشنگتن ایروینگ (مورخ آمریکایی):

برای امام حسین (ع) ممکن بود که زندگی خود را با تسلیم شدن بر اراده یزید نجات بخشد، لیکن مسئولیت پیشوا و نهضت بخش اسلام اجازه نمی‌داد که او یزید را به عنوان خلافت بشناسد. او به زودی خود را برای قبول هر ناراحتی و فشاری به منظور رها ساختن اسلام از چنگال بنی امیه آماده ساخت، و در زیر آفتاب سوزان سرزمین خشک، و در روی ریگ‌های تفتیده عراق روح حسین فناپذیر است. ای پهلوان وای نمونه شجاعت وای شهسوار من، ای حسین!

۲۹_ توماس ماساریک:

گر چه کشیشان ما هم از ذکر مصایب حضرت مسیح مردم را متأثر می‌سازند، ولی آن شور و هیجانی که در پیروان حسین (ع) یافت می‌شود در پیروان مسیح یافت نخواهد شد و گویا سبب این باشد که مصایب مسیح در برابر مصایب حسین (ع) مانند پر کاهی است در مقابل یک کوه عظیم پیکر.

۳۰_ موریس دوکبری:

در مجالس عزاداری حسین گفته می‌شود که حسین، برای حفظ شرف و ناموس مردم و بزرگی مقام و مرتبه اسلام، از جان و مال و فرزند گذشت و زیر بار استعمار و ماجراجویی یزید نرفت. پس بیایید ما هم شیوه او را سرمشق قرار داده از زیردستی استعمارگران خلاصی یابیم و مرگ با عزت را بر زندگی با ذلت ترجیح دهیم..

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۳۱_ ماریبن آلمانی (خاور شناس معروف):

حسین (ع) با قربانی کردن عزیزترین افراد خود و با اثبات مظلومیت و حقانیت خود، به دنیا درس فداکاری و جانبازی آموخت و نام اسلام و اسلامیان را در تاریخ ثبت و در عالم بلند آوازه ساخت. این سرباز رشید عالم اسلام به مردم دنیا نشان داد که ظلم و بیداد و ستمگری پایدار نیست و بنای ستم هر چه در ظاهر عظیم و استوار باشد، ولی در برابر حق و حقیقت، چون پر کاهی بر باد خواهد رفت.

۳۲_ بنت الشاطی:

زینب، خواهر حسین بن علی (ع) لذت پیروزی را در کام ابن زیاد و بنی امیه خراب کرد و در جام پیروزی آنان قطرات زهر ریخت، در همه حوادث سیاسی پس از عاشورا، هم، چون قیام مختار و عبدالله بن زبیر و سقوط دولت امویان و برپایی حکومت عباسیان و ریشه دواندن مذهب تشیع، زینب قهرمان کربلا نقش برانگیزنده داشت.

۳۳_ لیاقت علی خان (نخستین نخست وزیر پاکستان):

این روز محرم، برای مسلمانان سراسر جهان معنای بزرگی دارد. در این روز، یکی از حزن آورترین و ترازدیک ترین وقایع اسلام اتفاق افتاد، شهادت حضرت امام حسین (ع) در عین حزن، نشانه فتح نهایی روح واقعی اسلامی بود، زیرا تسلیم کامل به اراده الهی به شمار می رفت. این درس به ما می آموزد که مشکلات و خطرها هر چه باشد، نایستی ما پروا کنیم و از راه حق و عدالت منحرف شویم.

۳۴_ جرج جرداق (دانشمند و ادیب مسیحی):

وقتی یزید، مردم را تشویق به قتل حسین و مأمور به خونریزی می کرد، آنان می گفتند: "چه مبلغ می دهی؟". اما انصار حسین به او گفتند: ما با تو هستیم؛ اگر هفتاد بار کشته شویم، باز می خواهیم در رکابت جنگ کنیم و کشته شویم.

۳۵_ عباس محمود عقاد (نویسنده و ادیب مصری):

جنبش حسین، یکی از بی نظیرترین جنبش های تاریخی است که تاکنون در زمینه دعوت های دینی یا نهضت های سیاسی پدیدار گشته است... دولت اموی پس از این جنبش، به قدر عمر یک انسان طبیعی دوام نکرد و از شهادت حسین تا انقراض آنان بیش از شصت و اندی سال نگذشت.

۳۶_ احمد محمود صبحی (نویسنده)

اگر چه حسین بن علی (ع) در میدان نظامی یا سیاسی شکست خورد؛ اما تاریخ، هرگز شکستی را سراغ ندارد که مثل خون حسین (ع) به نفع شکست خوردگان تمام شده باشد. خون حسین، انقلاب پسر زبیر و خروج مختار و نهضت های دیگر را در پی داشت، تا آن جا که حکومت اموی ساقط شد و ندای خونخواهی حسین (ع)، فریادی شد که با آن تخت ها و حکومت ها را به لرزه در آورد.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۳۷_ آنتوان بارا (نویسنده مسیحی)

اگر حسین از آن ما بود، در هر سرزمینی برای او بیرقی بر می افراشتیم و در هر روستایی برای او منبری بر پا می نمودیم و مردم را با نام حسین به مسیحیت فرا می خواندیم

۳۸_ گیون (مورخ انگلیسی):

با آن که مدتی از واقعه کربلا گذشته و ما هم با صاحب واقعه هم وطن نیستیم، اما سختی ها و مشکلاتی که حضرت حسین «ع» تحمل نموده، احساسات سنگین دل ترین خواننده را بر می انگیزد، چندان که یک نوع عطف و مهربانی نسبت به آن حضرت در خود می یابد.

۳۹_ نیکلسون (خاورشناس معروف)

بنی امیه، سرکش و مستبد بودند، قوانین اسلامی را نادیده انگاشتند و مسلمین را خوار نمودند... و، چون تاریخ را بررسی کنیم، گوید: دین بر ضد فرمانفرمایی تشریفاتی قیام کرد و حکومت دینی در مقابل امپراتوری ایستادگی نمود.

۴۰_ سر پرسی سایکس (خاور شناس انگلیسی):

حقیقتا آن شجاعت و دلآوری که این عده قلیل از خود بروز دادند، به درجه ای بوده است که در تمام این قرون متمادی هر کسی آن را شنید بی اختیار زبان به تحسین و آفرین گشود. این جمع دلیر و غیرتمند نانی بلند و غیر قابل زوال تا ابد برای خود باقی گذاشتند.

۴۱_ تاملاس توندون (رییس سابق کنگره ملی هندوستان):

این فداکاری های عالی از قبیل شهادت امام حسین (ع)، سطح فکر بشریت را ارتقا بخشیده است و خاطره آن شایسته است همیشه باقی بماند و یادآوری شود.

۴۲_ عبدالرحمان شرفاوی (نویسنده مصری)

حسین (ع)، شهید راه دین و آزادی است. نه تنها شیعه باید به نام حسین ببالد، بلکه تمام آزاد مردان دنیا باید به این نام شریف افتخار کنند.

۴۳_ طه حسین (دانشمند و ادیب مصری)

حسین (ع) برای به دست آوردن فرصت و از سرگرفتن جهاد و دنبال کردن از جایی که پدرش رها کرده بود، در آتش شوق می سوخت. او زبان را درباره معاویه و عمالش آزاد کرد، تا به حدی که معاویه تهدیدش نمود؛ اما حسین، حزب خود را وادار کرد که در طرفداری حق سختگیر باشند.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۴۴_ عبدالحمید جوده السحار (نویسنده مصری)

حسین (ع) نمی‌توانست با یزید بیعت کند و به حکومت او تن در دهد؛ زیرا در آن صورت، بر فسق و فجور، صحنه می‌گذاشت و ارکان ظلم و طغیان را محکم می‌کرد و بر فرمانروایی باطل تمکین می‌نمود. امام حسین به این کارها راضی نمی‌شد، گر چه اهل و عیالش به اسارت افتند و خود و یارانش کشته شوند.

۴۵_ علامه طنطاوی (دانشمند و فیلسوف مصری)

داستان حسین عشق آزادگان را به فداکاری در راه خدا بر می‌انگیزد و استقبال مرگ را بهترین آرزوها به شمار می‌آورد، چندان که برای شتاب به قربانگاه، بر یکدیگر پیشی جویند.

۴۶_ پطروشفسکی، ایلیا پاولویچ مورخ بزرگ روسی

حسین (ع) در پیکار نابرابر پس از آن که ۳۳ زخم نیزه و ۳۴ زخم شمشیر بر او وارد آمد از پای در آمد. هم زمان وی نیز کشته شدند

نتیجه گیری:

میتوان گفت این زندگی ابعادی بسیار بیشتر از فهم و درک ما دارد، چه رسد در قالب متنی به این کوچکی قرار بگیرد. پس ادا کردن حق مطلب کاری شاید بسیار نشدنی است زیرا فهم هر کس به یک نقطه از حد میرسد و فراتر شاید نرود؛ در وهله اول شناخت و معرفت به حسین است. شهید مطهری در بیان این مسئله گفت ما دو حسین داریم نه یک. میتوان از کربلا درس ایستادگی و مقاومت تا پای جان گرفت و هم شعور یک مسئول رده بالای کشوری مثل ایران را داشته باشد و فهم دیگر و متضادی مانند صلح و گفتگو با طرف مقابل گرچه شیطان را داشت. میتوان از گفت و گوی خصوصی حسین (ع) با عمر سعد (علیه لعنه) فرهنگ مذاکره بی قید و شرط و میتوان به ترویج معروف تا آخرین روزنه امید بیان کرد. پس مهم ترین کار در خود سازی و دیگر سازی تفقه در دین و سیره ائمه و دیگری تقلید در صورت کم توانی در جستجوی واقعیت است. دومین کاری که بر ما بعنوان یک مسلمان هجرت درونی و هجرت بیرونی است. هجرت درونی همان جهاد اکبر است که تا شمشیر در اینجا زده نشود در مراحل بعد ضعف عمیق خواهیم داشت. میتوان درباره شیوه ترمیم و ساخت اسکلت درونی خود تحقیق کرد چون خود مسئله ای گران است. اما معرفی فرهنگ ایشان و گفته ها و تحلیل های صحیح است که در اغلب زمان ها مورد غفلت اهالی دغدغه مند قرار گرفته، هجرت بیرونی یا در کلام رهبر انقلاب بنام "جهاد تبیین" میشناسیم. جهاد تبیین به گفته ایشان یعنی اجرا کردن اعمال پیامبران که همان ترویج فرهنگ حق است که طبعاً ضروری برای بقای هر مکتب است. آیا غیر از این است که خداوند فرموده: «قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا»،

گفتند مگر سرزمین خدا پهناور نبود که مهاجرت کنید؟

و گاهی پاداش عظیم آن را گوشزد می نماید و میفرماید:

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

«الَّذِينَ آمَنُوا وَ هَاجَرُوا وَ جَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْبَرًا ذَٰلِكَ عِنْدَ اللَّهِ وَ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ» آنها که ایمان آوردند و هجرت کردند و با اموال و جان هایشان در راه خدا جهاد نمودند مقامشان نزد خدا برتر است و آنها به موهبت عظیم رسیده اند [۲]. یکی از ثمرات مهم هجرت این است که، کسی که در راه خدا هجرت کند، نقاط امن فراوان گسترده ای در زمین می یابد. پس کمک به شریان گسترش فرهنگ کربلا نه با زانوی غم گرفتن و کلبه هجران ساختن بلکه با شیوه های تبیینی قابل انجام است.

منابع:

پی نوشت:

۱. علی و حسین دو قهرمان اسلام: گابریل انگری، ترجمه فروغ شهاب، کتاب فروشی زوار، تهران، بی تا، ص ۲۸۲.
۲. درسی که حسین (ع) به انسان ها آموخت، سید عبدالکریم هاشمی نژاد، ص ۴۵۱.
۳. تاریخ ملل و دول اسلامی: کارل بروکلمان، ترجمه هادی جزایری، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران ۱۳۶۴، ص ۱۰۸.
۴. عظمت حسین بن علی (ع)، تالیف ابو عبدالله زنجانی، ص ۴۴.
۵. اسلام در ایران، ایلینا پاولویچ پتروشفسکی، ترجمه کریم کشاورز، پیام، تهران، ۱۳۵۴، ص ۵۴.
۶. درسی که حسین (ع) به انسان ها آموخت، ص ۴۴۸.
۷. تاریخ تمدن: ارنولد توین بی، ترجمه یعقوب آژند، مولی، تهران، ۱۳۶۸، چاپ سوم، ص ۴۵.
۸. درسی که حسین به انسانها آموخت، ص ۴۴۹.
۹. پرتویی از عظمت حسین (ع)، لطف الله صافی، ص ۴۴۰.
۱۰. درسی که حسین (ع) به انسان ها آموخت، ص ۴۴۸.
۱۱. همان، ص ۴۵۱.
۱۲. تاریخ تمدن اسلام، جرجی زیدان، ترجمه علی جواهر کلام، امیر کبیر، تهران، ۱۳۷۲، چاپ هشتم، ص ۶۵.
۱۳. تحریف شناسی عاشورا در پرتو امام شناسی، داود الهامی، مکتب اسلام، قم ۱۳۷۸، ص ۱۳۰.
۱۴. امام حسین (ع) و ایران، کورت فریشلر ترجمه ذبیح الله منصوری، جاودان، تهران، ۱۳۵۵، چاپ دوم، ص ۴۴۴.
۱۵. درسی که حسین به انسان ها آموخت، ص ۴۴۸.
۱۶. همان، ص ۴۴۷.
۱۷. تاریخ اسلام و عرب، امیر علی، ص ۹۳.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۱۸. چهره درخشان حسین بن علی (ع) ، علی ربانی خلخالی، ص ۱۳۴ .
۱۹. درسی که حسین (ع) به انسان ها آموخت، ص ۴۵۱ .
۲۰. کلیات اشعار فارسی اقبال لاهوری، به تصحیح احمد سروش، ص ۷۴ و ۷۵.
۲۱. رجبعلی مظلومی، رهبر آزادگان، ص ۵۲.
۲۲. همان، ص ۵۳.
۲۳. ابن مخنف، مقتل الحسین، ترجمه حجت الله جودکی، ص ۷۴ - ۷۵.
۲۴. کورت فریشلر، امام حسین (ع) و ایرانیان، ترجمه ذبیح الله منصوری، ص ۱۱ و ۱۲.
۲۵. ویل دورانت، تاریخ تمدن، ترجمه ابوالقاسم طاهری، ج ۴، ص ۲۴۹.
۲۶. سلیمان کتانی، امام علی مشعلی و دژی، ترجمه جلال الدین فارسی، ص ۲۳۶.
۲۷. مجله نور دانش، سال دوم، ش ۳، ص ۹۶.
۲۸. صوت العدالة الاسلامیه، شماره ۴، ص ۷۶.
۲۹. مجله نور دانش، شماره ۳، سال ۱۳۴۱ ش.
۳۰. همان.
۳۱. همان.
۳۲. همان.
۳۳. همان.
۳۴. همان.
۳۵. همان.
۳۶. قیام حسین و یارانش، ص ۲۰.
۳۷. درسی که حسین به انسان ها آموخت، ص ۴۳۹.
۳۸. امینی، الغدیر، ج ۵، ص ۲۵.
۳۹. بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۱۹۲.
۴۰. ابن اثیر، کامل فی التاریخ، ج ۴، ص ۵۷.
۴۱. مفاتیح نوین ص ۸۳۸ و ۸۳۹

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۴۲. بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۱

۴۳. تاریخ طبری، ج ۴، ص ۲۹۸

۴۴. سفینه البحار، ج ۱، ص ۶۰۹

۴۵. کنز العمال، ج ۱۰، ص ۱۳۲

۴۶. حار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۰۹